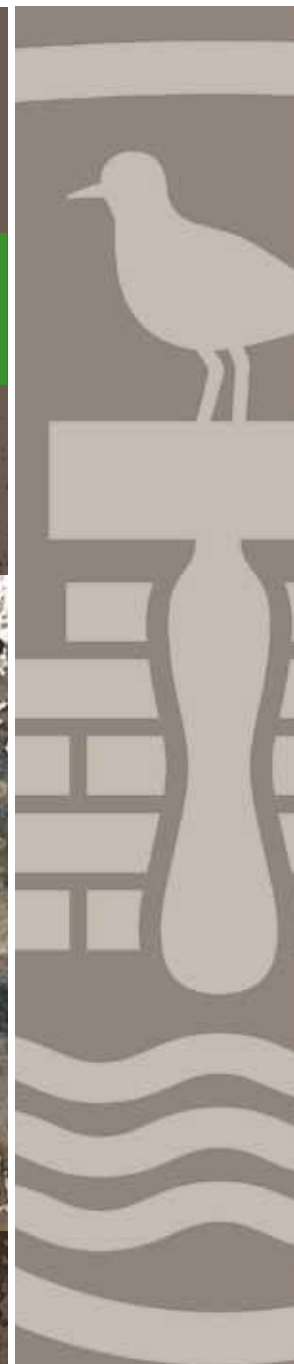

Herning
Kommune

Natur

Naturpolitik for Herning Kommune

Kolofon:

Udarbejdet af:

Herning Kommune, Teknik og Miljø, 2013

Illustrationer:

Jens Overgaard Christensen, Ole Jørgensen, Jørgen Lissner samt medarbejdere ved Herning Kommune

Sortspætte

Indhold

Forord	5
Naturpolitikkens vision	7
Ansvarsarter	9
Fokusområder og mål	11
Mål 1 - Biodiversitet	13
Mål 2 - Vandløb og søer	15
Mål 3 - Ådale, enge og moser	17
Mål 4 - Skove	19
Mål 5 - Heder og overdrev	21
Mål 6 - Agerlandet	23
Mål 7 - Bynær natur	25
Mål 8 - Kulturarv	27
Mål 9 - Friluftsliv	29
Mål 10 - Formidling	31
Adgang til naturen	32
Det kan DU gøre	32

Forord

*Finn Stengel Petersen
formand for Teknik- og Miljøudvalget*

Herning Kommune har haft en naturpolitik siden 2008, og det har skabt resultater.

Vi har målrettet bekæmpet kæmpebjørneklo, og det har virket. De kommunale skove er blevet certificeret – de drives nu som såkaldt naturnær skov, hvor naturen i højere grad får lov at passe sig selv. Af kommuneplanen fremgår det nu, hvor vi gerne vil have natur – det er det, vi kalder for den grønne struktur.

Naturpolitikken er revideret i 2013, og det betyder enkelte ændringer.

Arbejdet med at øge den biologiske mangfoldighed – det, man kalder for biodiversiteten – får sit eget mål.

Friluftslivet og formidlingen får et løft, og der sættes nye mål for kulturarven.

I Herning Kommune er der stadig ambitioner om at gøre noget særligt for området omkring Skjern Å. Idéen med at gøre området til nationalpark blev skrinlagt af Folketinget i 2011, men det ændrer ikke ved, at området rummer et kæmpe potentiale for naturoplevelser, friluftsliv og turisme.

Naturpolitikken spiller sammen med det arbejde, der gøres i Herning Kommune omkring sundhed og sundhedsfremme, turisme og oplevelser. Naturpolitik handler ikke kun om naturbeskyttelse, men også om benyttelse, formidling af naturoplevelser, friluftsfaciliteter samt kulturhistorien i Herning Kommune.

For at nå målene i naturpolitikken skal Herning Kommune samarbejde med de lodsejere, der ejer naturarealer. Det er nemlig på den måde, vi når længst.

Hjejle

Gindeskov bæk

Naturpolitikens vision

Naturpolitikken har fokus på såvel beskyttelse som benyttelse af naturen. Den prioriterede rækkefølge er: Bevare, beskytte, genoprette, udvikle og understøtte brugen af naturen. Naturen betragtes som del af en helhed, hvor landskab, natur og kulturhistorie tilsammen rummer fortællinger om egnens udvikling. Fortællinger, som er med til at tegne billedet af Herning Kommune.

Globalt, nationalt og også i Herning Kommune står vi over for en stor natur- og miljømæssig udfordring. Mangfoldigheden af arter, natur og landskaber er truet. EU har sat et mål om at standse tabet af biodiversitet og nedbrydelse af økosystemer i EU inden udgangen af 2020. Herning Kommune har med sit medlemskab i sammenslutningen Green Cities tilsluttet sig et endnu mere ambitiøst mål om at øge den biologiske mangfoldighed. Byrådets langsigtede vision er at:

planter, vi har et særligt ansvar for i Danmark. Naturkvalitet måles blandt andet på, hvordan ansvarsarterne har det. Vi har sat følgende mål:

- Kommunens natur udvikles og benyttes ud fra principper, der skaber mere natur, størst mulig sammenhæng og bæredygtig udvikling
- Kvaliteten af naturen på beskyttede arealer forbedres, og den beskyttede naturs andel af det samlede areal øges væsentligt

Herning Kommune rummer storslået natur og markante landskaber: Åbne vidder på heden og brede ådale, hvor åerne bugter sig omgivet af våde enge og store skove og plantager. Vi vil værne om dette særpræg og sikre variation i naturtyper, flora og fauna.

Vision

Vi vil sikre fremtidige generationer en varieret natur og landskaber med plads til udvikling og oplevelse

Den største udfordring bliver at skabe plads til natur, landskaber og arter. Får naturen mere plads, vil den bedre kunne modstå presset fra invasive – altså aggressive og ødelæggende - arter, forurening samt ændringer i vort klima. Fordobling af antallet af arter kræver en tidobling af arealet. Derfor skal vi skabe sammenhæng mellem naturområderne, så de tilsammen danner et netværk. Vi skal forbedre forholdene for særligt truede ansvarsarter – altså de dyr og

Vår-kobjælde

Mariehøneedderkop

Ansvarsarter

Ansvarsarter er dyre- og plantearter, som Herning Kommune har et særligt ansvar for. Det kan være fordi arten er sjælden enten i Danmark eller i resten af verden. Derfor skal vi tage os særligt af disse arter.

HERNING KOMMUNES LISTE OVER ANSVARSARTER

Planter og lav	Planter og lav - fortsat	Padder og krybdyr
ALM. LUNGE LAV	ULD-TUEKOGLEAKS	MARKFIRBEN
GULGRØN BRASENFØDE	HVID NÆBFRØ	LØGFRØ
BJERGULVEFOD	Pattedyr	SPIDSSNUDET FRØ
CYPRESULVEFOD	ODDER	STOR VANDSALAMANDER
DVÆRGULVEFOD	DAMFLAGERMUS	Insekter og edderkopper
FLAD ULVEFOD	SYDFLAGERMUS	DØGNFLUE BAETIS CALCARATUS
LIDEN ULVEFOD	VANDFLAGERMUS	DØGNFLUE METRETOPUS BOREALIS
OTTERADET ULVEFOD	TRODLFLAGERMUS	GRØN KØLLEGULDSMED
PRÆSTBJERG ULVEFOD	Fugle	GRØN MOSAIKGULDSMED
FLODKLASESKÆRM	KRIKAND	KONGEGULDSMED
VÅRKØBJÆLDE	HJEJLE	LILLE BLÅPIL
ENGBLOMME	STOR REGNSPOVE	SLØRVINGE ISOPTENA SERRICORNIS
GULDBLOMME	TINKSMED	VÅRFLUE GLOSSOSOMA BOLTONI
KLOKKE-ENSIAN	SLØRUGLE	MARIEHØNEEDDERKOP
KØDFARVET GØGEURT	STOR HORNUGLE	Fisk
MAJGØGEURT	NATRAVN	BÆKLAMPRET
PLETTET GØGEURT	SORTSPÆTTE	FLODLAMPRET
PURPURGØGEURT	HEDELÆRKE	HAVLAMPRET
SKOV-GØGELILJE	STOR TORNKADE	FINNESTRIBET FERSKVANDSULK
UGRENET EDDERKOPURT	RØDRYGGET TORNKADE	STALLING
VANDRANKE	VENDEHALS	LAKS

Liste over Herning Kommunes ansvarsarter. Beskrivelse af arterne findes på Herning Kommunes hjemmeside.

Hvis vi skal bevare de sjældne arter, skal der sættes præcist ind. De rette levesteder skal sikres, og trusler fra fremmede arter og klimaets ændringer skal tages alvorligt. Kan tilbagegangen af det samlede naturareal stoppes, og kvaliteten samtidig øges, kan det måske lykkes at bevare flest mulige arter.

Ansvarsarterne indgår i arbejdet mange steder. På heden, i ådalen, i skoven og i den bynære natur findes der ansvarsarter og det er på deres levesteder, at indsatsen for at forbedre deres levevilkår skal ske.

Feldborg bæk

Stalling

Fokusområder og mål

Byrådet har valgt 10 fokusområder, som skal styrkes. Det skal ske ved, at vi løbende sætter nye aktiviteter og projekter i gang.

De 10 fokusområder er:

1. Biodiversitet
2. Vandløb og søer
3. Ådale, enge og moser
4. Skove
5. Heder og overdrev
6. Agerlandet
7. Bynær natur
8. Kulturarv
9. Friluftsliv
10. Formidling

Hvert fokusområde er nærmere beskrevet på de følgende sider.

Maj-gøgeurt

Biodiversitet

1

Det gør vi

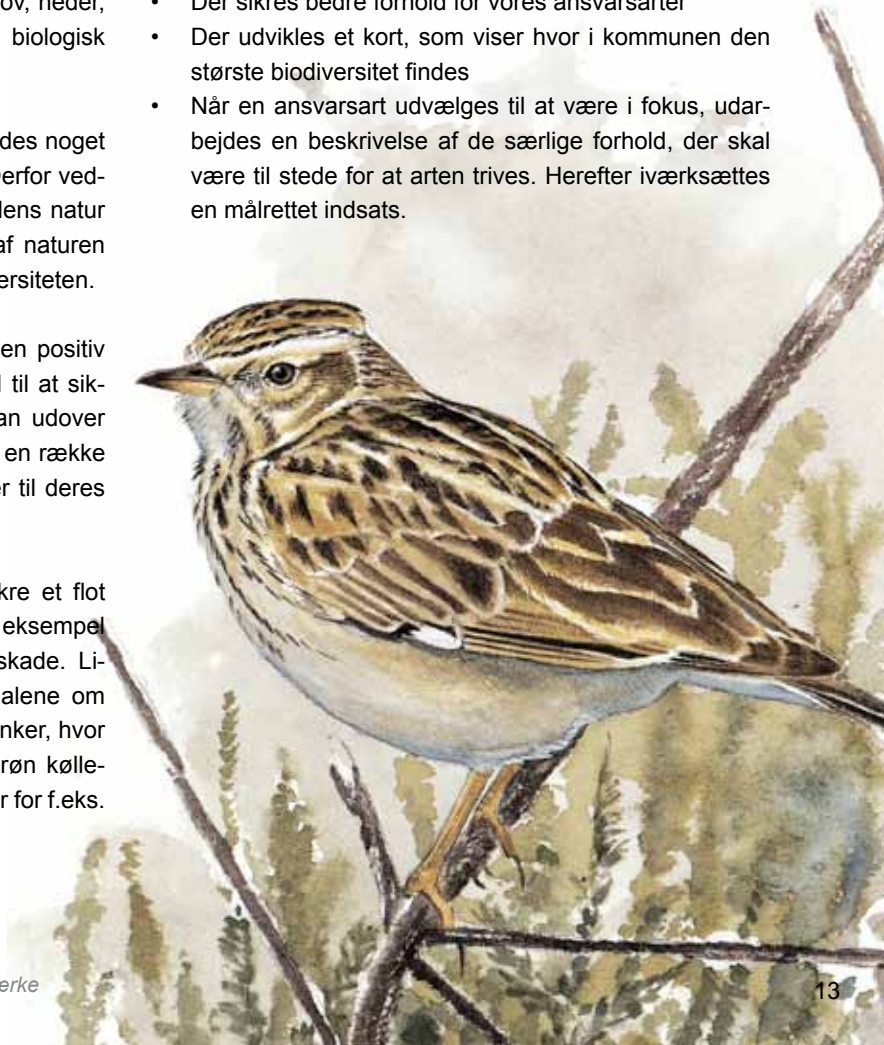
Biodiversitet er variationen i den levende natur. Biodiversitet omfatter både mangfoldigheden af arter, den genetiske mangfoldighed samt økosystemer som f.eks. skov, heder, enge eller søer. Biodiversitet kaldes også for biologisk mangfoldighed.

Selv om mange ting er forsøgt, er det ikke lykkedes noget land at stoppe tilbagegangen i biodiversiteten. Derfor vedtog FN i 2010 at den negative udvikling for klodens natur skal vendes. Manglende plads og opsplitning af naturen er de største trusler mod målet om at øge biodiversiteten.

Sikring af de kommunale ansvarsarter vil give en positiv effekt for de enkelte arter og derved være med til at sikre biodiversiteten generelt. Simpelthen fordi man udover traditionel naturpleje er nødt til at forholde sig til en række konkrete betingelser, som de enkelte arter stiller til deres levesteder.

Hedepleje drejer sig f.eks. ikke bare om at sikre et flot lyngtæppe. Plejen skal ske, så den gavner for eksempel mariehøneedderkop, guldblomme og stor tornskade. Ligeledes drejer vandløbsgenopretning sig ikke alene om genslyngning af åer. Der skal både være grusbanker, hvor laksen kan gyde, sandbanker til guldsmeden grøn kølle-guldsmed, levesteder for odderen og voksesteder for f.eks. planten flodklaseskærm.

- Der skabes mere plads og bedre sammenhænge i naturen
- Der sikres bedre forhold for vores ansvarsarter
- Der udvikles et kort, som viser hvor i kommunen den største biodiversitet findes
- Når en ansvarsart udvælges til at være i fokus, udarbejdes en beskrivelse af de særlige forhold, der skal være til stede for at arten trives. Herefter iværksættes en målrettet indsats.

Hede-lærke

Grøn kølleguldsmed

Vandløb og søer

2

Det gør vi

Mange af vores vandområder kan forbedres. I en række vandløb er de mål, der er sat om, hvilken miljøtilstand der ønskes, ikke opfyldt.

Herning Kommune har i mange år arbejdet for at forbedre forholdene i vandløbene. Det nye er, at Vandplanerne stiller krav om, at vi skal sikre natur- og miljømæssige forbedringer, så målene nås inden for en given tidsramme.

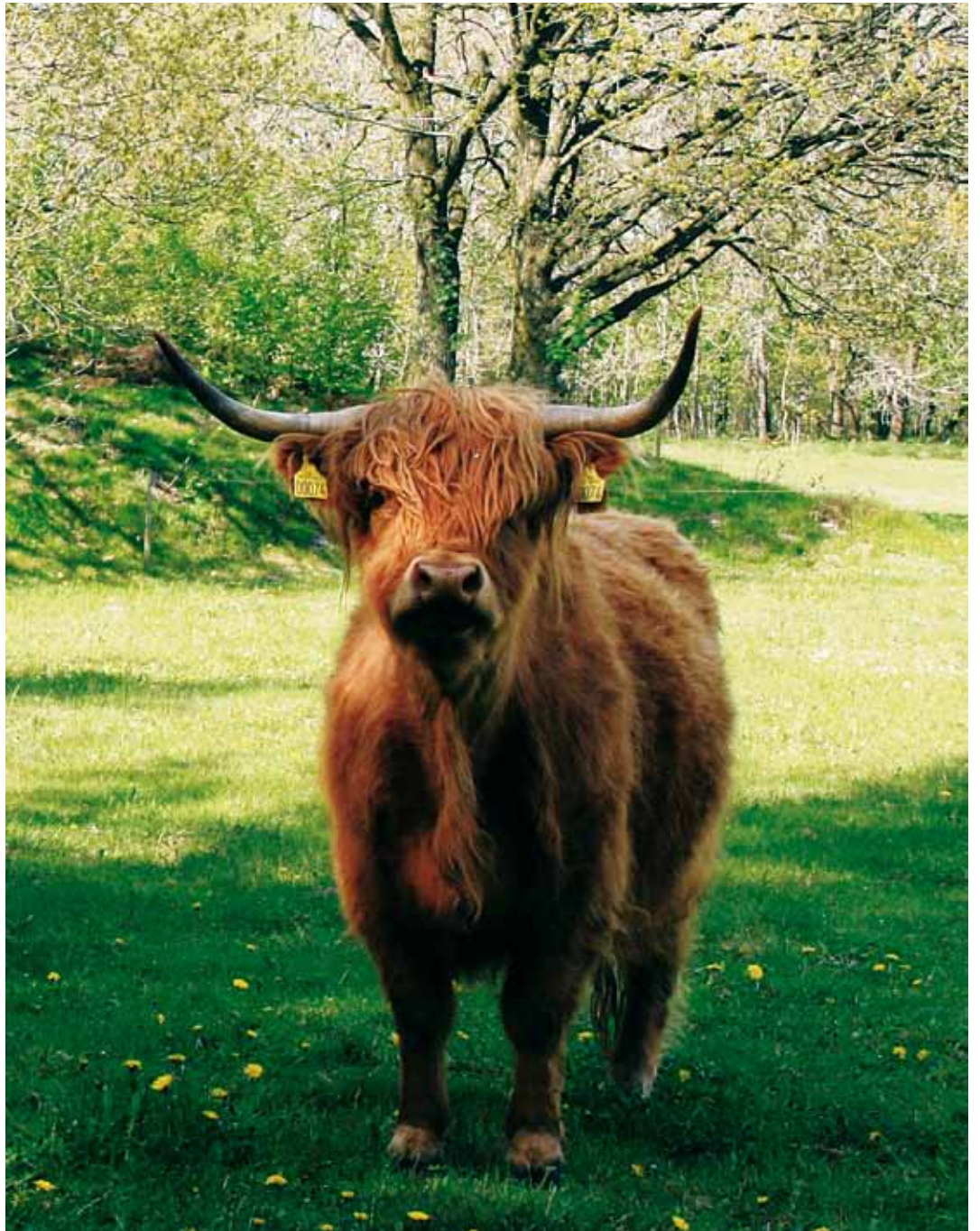
Planerne indeholder en række indsatser for vores vandløb, hvor ændringer af vedligeholdelsen og fjernelse af spæringer for fisk og smådyr skal sikre en god tilstand.

Miljøtilstanden er utilfredsstillende i cirka halvdelen af de større søer. Det skyldes, at søerne tilføres næringsstoffer fra landbrugsarealer, at der udledes overfladevand fra byerne, og at søerne modtager urensset spildevand fra spredt bebyggelse.

Der kan ikke forventes en generel forbedring af miljøtilstanden i søerne, med mindre næringsstofftilførslen til søerne reduceres væsentligt.

- Der udarbejdes en vandløbsplan, som skal indeholde en prioriteret liste over projekter, der skaber synergi med bl.a. Vand- og Natura 2000-planerne
- Mindst 25 km vandløb sikres målopfyldelse hvert år i overensstemmelse med Vandplanerne
- Der oprenses eller nyanlægges mindst tre paddevandhuller om året
- Hvert år laves én oplysningskampagne om ansvarsarterne i ådalene

Ådale, enge og moser

3

Det gør vi

Herning Kommune rummer flere store ådale, som er karakteristiske for det vestjyske landskab: Storåen, Idom Å, Rind Å, Skjern Å, Haderis Å og Karup Å.

De ligger som brede korridorer, hvor åløbet igennem årtusinder har skåret sig ned i det omkringliggende landskab.

I dalbunden løber vandløbet omgivet af enge, moser, mindre søer og krat. Trusler mod disse naturtyper er bl.a. næringsstofbelastning, opdeling af naturarealer og grundvandsindvinding. De våde naturtyper i ådalene er hjemsted for mange plante- og dyrearter, og derfor er der risiko for, at de vil forsvinde, hvis deres levesteder forringes.

Moserne og engene er i dag mange steder ved at gro til med pil og høje stauder. Det skyldes manglende græsning og høslet, og udtørring af arealerne fordi vandet ledes væk i grøfter og dræn. Ådalene og engene vil få en øget naturværdi hvis de udnyttes til ekstensiv landbrugsdrift, f.eks. græsning og høslet. Vandet kan ledes tilbage til de fugtige naturtyper for at genskabe den naturlige vandstand i moserne.

Ved at målrette indsatsen i forhold til engene og mosernes fugtighed, kan tilgroningen mindskes, hvilket vil være til gavn for en lang række af vores ansvarsarter som engblomme, orkideer, padder og krybdyr.

- 5-10 ha enge og mosearealer ryddes årligt og arealerne græsses af
- Der arbejdes for at genskabe naturlig vandstand i særligt udvalgte moser
- I prioriteringen af indsatsen sættes særlig værdifuld natur og levesteder for ansvarsarter højest

Engblomme

Det gør vi

Herning Kommunes egne skovarealer skal beskyttes, benyttes og udvikles.

For at understøtte naturpolitikken er Herning Kommunes skove certificeret efter PEFC og FSC-ordningerne. De enkelte skoves særkende og potentiale skal danne grundlag for skovens bæredygtige udvikling.

Kommunen gør en aktiv indsats for at bevare og øge den biologiske mangfoldighed på egne skovarealer. Konkret sker det ved at kommunen kortlægger, overvåger og der- ved beskytter skovens værdifulde natur. Indsatserne i skovene vil øge naturkvaliteten og være til gavn for en lang række ansvarsarter som flagermus og sortspætte.

Konflikter mellem skovens mange forskellige brugere skal undgås gennem dialog og planlægning, der priorite- rer udnyttelsen på de enkelte skovarealer. For at udvikle løsninger i fællesskab inddrages borgere og interesseorganisationer i videst mu- lig omfang i planlægningen af ekstraordinære arbejder og projekter.

- 20 procent af skovarealet udlægges til biodiversitets- skov og urørt skov
- Den kommunale skov omlægges til naturnær skov hurtigst muligt
- Inden 2025 øges kommunens eget skovareal med 2,2 procent
- Der efterlades mindst 5 kubikmeter dødt træ pr. ha i form af stammer
- Der afmærkes og beskyttes 5 evighedstræer pr. ha
- Der arbejdes for at skabe eller genskabe våde naturty- per i skovene

Fakta om skovdriftsformer

Urørt skov: Skov hvor der ikke sker driftsmæssige indgreb

Biodiversitetskov: Skov som drives med øget biodiversi- tet som eneste formål

Naturnær skov: Driftsskov som dyrkes med fokus på bl.a. selvfornyelse, blande- de træsorter og forskellige træhøjder.

Damflagermus

Gindeskov Krat

Heder og overdrev

5

Det gør vi

Heden er karakteriseret ved at være en næringsfattig naturtype. Her lever en række af vores ansvarsarter, såsom ulvefodsplanterne, den rødryggede tornskade og mariehøneedderkoppen.

Heden er et resultat af udpining af jorden og er efterfølgende bevaret som naturtype i århundreder ved græsning, slåning, gravning af hedetørv og afbrænding som dele af driften. Uden denne drift, eller pleje, som vi kalder det i dag, vil heden ret hurtigt springe i skov.

I dag er hederne desuden påvirket af nedfald af kvælstof fra luften og er derfor i større risiko for at gro til eller udvikle sig til græsdominerede heder end nogensinde før. En yderligere trussel mod hederne er angreb af lyngens blad bille.

Overdrevene er næringsfattige, tørre græsningsarealer, som ofte har været svære at opdyrke. Historisk set har de derfor været brugt til græssende husdyr. Denne påvirkning fremmer en helt særlig artsrig plantesammensætning på disse arealer. For at bevare denne mangfoldighed er det altafgørende, at græsningen fortsættes. Uden afgræsning vil højt voksende planter, træer og buske overtage magten og på sigt skygge de lyskrævende og mere følsomme plantearter væk.

- Naturlilstanden på beskyttede hedearealer forbedres på 50 ha om året
- Hedeplejen gennemføres med fokus på at sikre så høj en biodiversitet som muligt for naturtypen

Stor tornskade

Mælkebøtter

Det gør vi

Med naturpolitikken vil Herning Kommune mere end det, lovgivningen forpligter til.

Derfor må indsatsen for naturen også ske på baggrund af interesse og velvillighed fra bl.a. lodsejerne, dvs. på frivillig basis.

Derfor opfordres borgere og lodsejere til at medvirke til at sikre og forbedre egnens natur, landskab, kulturhistorie og friluftsliv. Det er et arbejde, man kan få støtte til på flere måder. Herning Kommune ønsker at støtte projekter med henblik på pleje og genskabelse af særligt værdifulde naturarealer.

Landbruget er vor største og vigtigste arealforvalter og samarbejdspartner. Private lodsejere har i modsætning til offentlige ejere ikke samme pligt til at pleje eller fastholde naturarealer med henblik på at bevare en god naturtilstand.

Hvis der ikke gøres noget, vil meget natur gro til og miste sin værdi.

- Kommune og lodsejere laver i samarbejde naturpleje-projekter, som støttes af kommunens naturplejepulje
- Lodsejere informeres om naturplejepuljen mindst en gang årligt

Plettet gøgeurt

Birk (stort billede) og Skjern Å (lille billede)

Det gør vi

Den bynære natur er meget benyttet til rekreative aktiviteter. Nærhed og god tilgængelighed gør naturområderne særligt attraktive.

Der udpeges løbende bynær natur med særlige naturværdier, som kræver en særlig pleje. I disse områder tilrettelægges driften, så den giver grobund for øget biodiversitet og flere muligheder for naturoplevelser i tilknytning til byerne. Det kan f.eks. være offentlige arealer, der søges afgræsset i stedet for klippet, eller områder, hvor naturen i større grad får lov at gro vildt.

Derudover kan de bynære naturområder bruges i skolerens undervisning, hvilket kan være med til at skabe en større forståelse for naturen.

- Der udpeges løbende bynær natur med særlige værdier, som får lov at udvikle sig naturligt
- Der arbejdes for at der kan oprettes mere bynær natur, bl.a. ved skovrejsning

Guldblomme

Gravhøj v. Hodsager (stort billede) og Helenes Hus (lille billede)

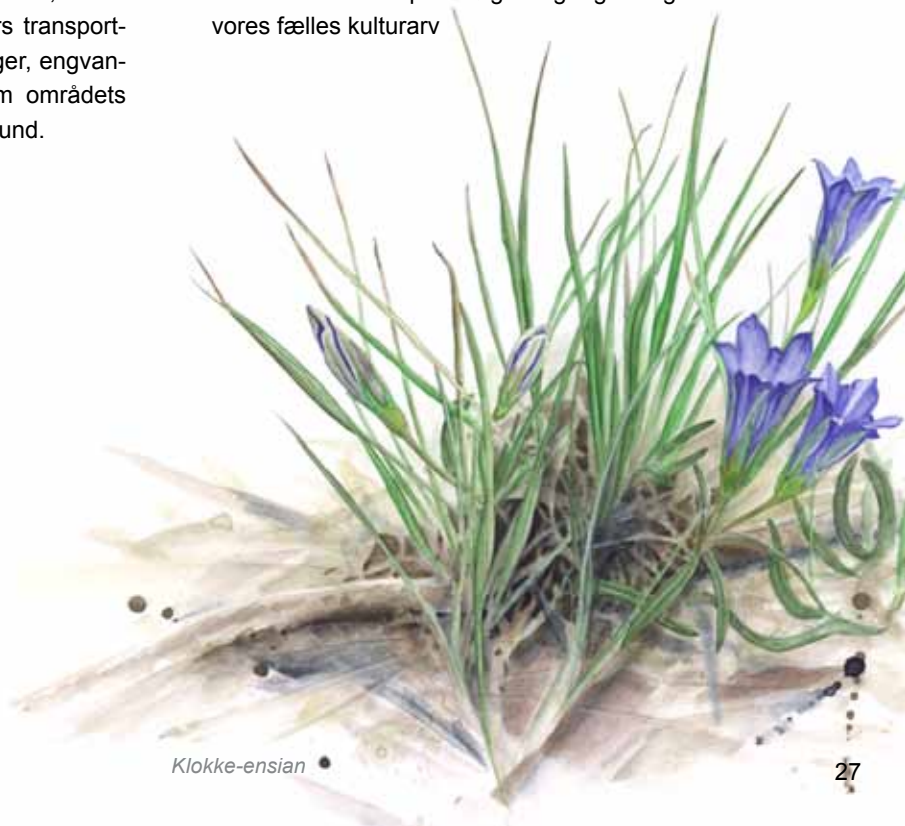
Det gør vi

Overalt i Herning Kommune finder man kulturhistoriske spor, som fortæller om tidligere generationers livssyn, traditioner, infrastruktur, økonomiske forhold og ikke mindst deres forhold til naturen.

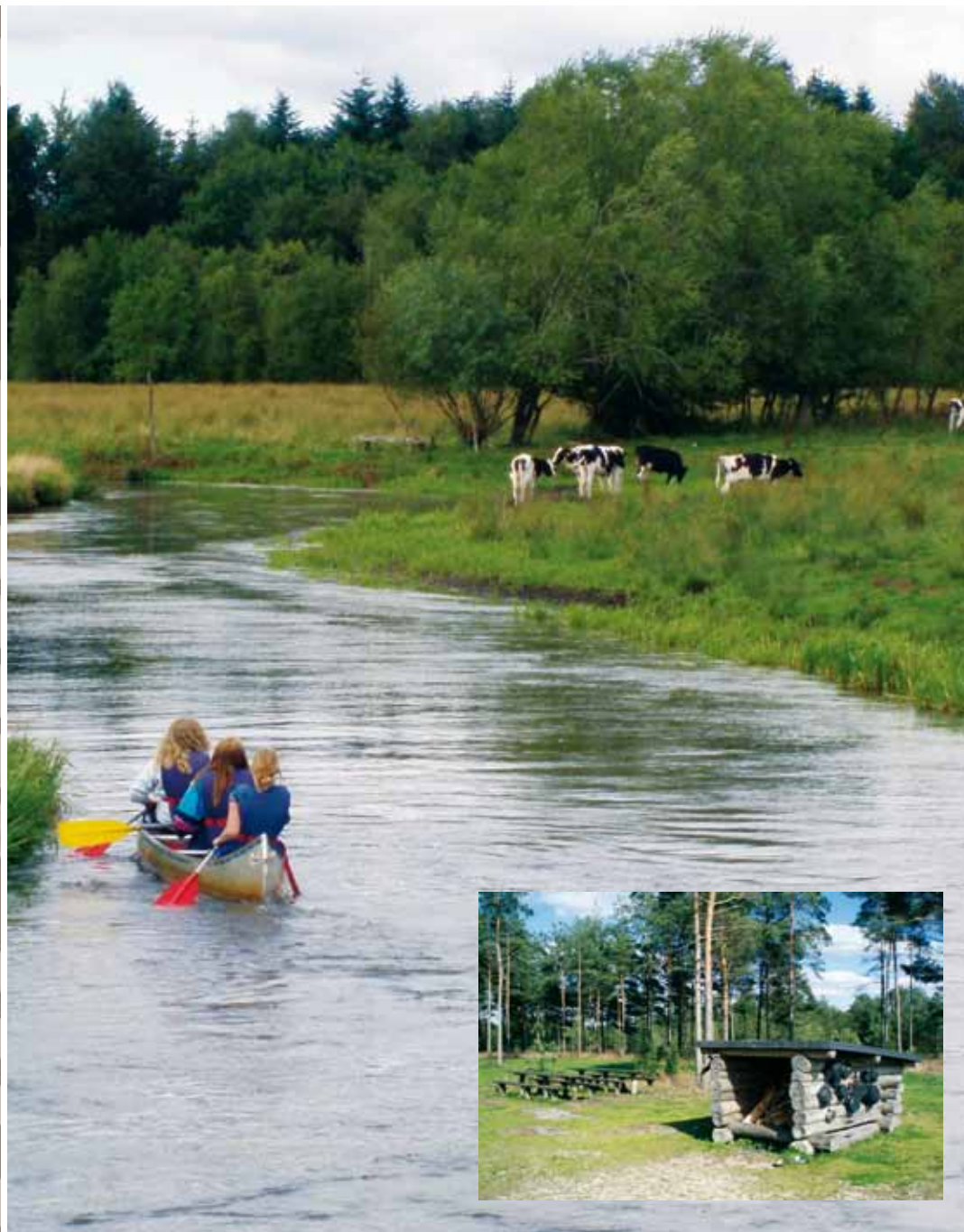
Eksempler på kulturarven er gravhøje og kirker, som fortæller om det religiøse liv op gennem tiden.

På samme måde kan gamle vejforløb, degnestier, vadesteder og milepæle fortælle om tidligere tiders transportveje. Gårde, landsbyer, byer, brunkulslejer, diger, engvandsanlæg og kanaler fortæller historien om områdets udvikling fra landbrugssamfund til industrisamfund.

- Hvert år laves der nye aftaler om pleje af ca. 20 fredede fortidsminder på private arealer. Det er typisk gravhøje, der ryddes for træer og buske
- For at bevare og formidle vores fælles kulturarv vil Herning Kommune styrke borgernes bevidsthed og kendskab til kulturarven
- Der sættes fokus på at øge adgangsmulighederne til vores fælles kulturarv

Klokke-ensian

Kanosejlads på Storåen (stort billede) og Shelterplads v. Gudumkær (lille billede)

Det gør vi

Herning Kommunes arealer, lysåbne som skov, skal understøtte forskellige former for friluft aktiviteter og oplevelser i naturen. Friluftslivet bidrager til borgernes sundhed med plads til motion, trivsel og fordybelse.

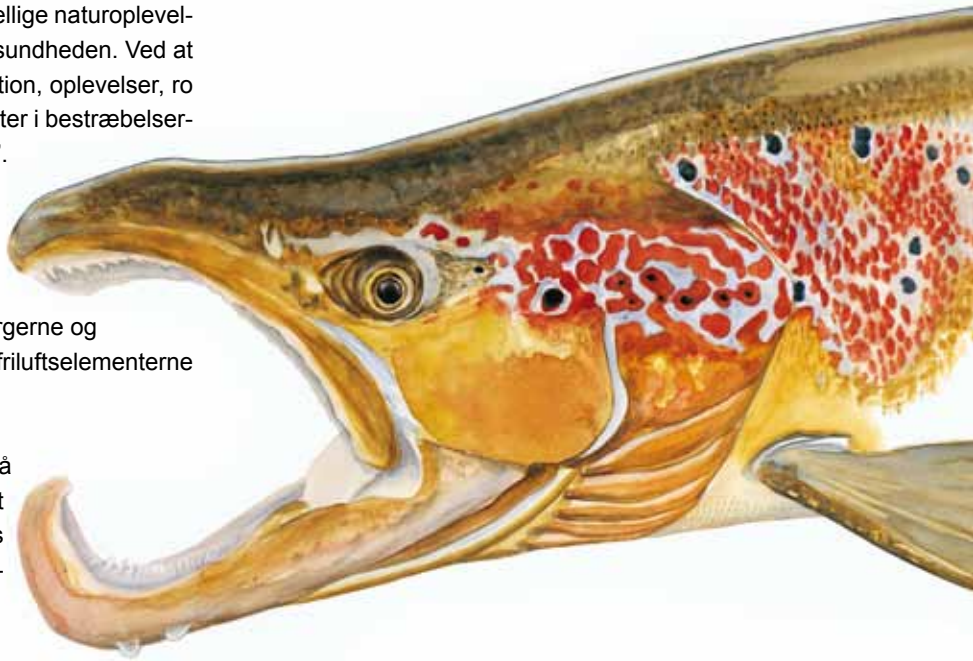
I al sin enkelthed handler friluftsliv om, at man kommer ud, ikke så meget om hvordan det foregår.

En bedre tilgængelighed til mange forskellige naturoplevelser understøtter friluftslivet og fremmer sundheden. Ved at komme ud i naturen får man glæde, motion, oplevelser, ro og balance – alt sammen vigtige elementer i bestræbelserne på at koble af og skabe "det gode liv".

I Herning Kommune findes der allerede rigtig mange tilbud om friluftsliv. Derfor vælger kommunen at sætte fokus på at gøre disse tilbud mere kendte blandt borgerne og samtidig sørge for at kvaliteten af alle friluftselementerne opretholdes.

Naturpolitikken tager primært sigte på udvikling af tilbud og faciliteter for det uorganiserede friluftsliv som udfoldes uden for organiserede klubber, foreninger og lign.

- Over de kommende år skal der udvikles en plan for friluftsliv i Herning Kommune. Planen skal beskrive kommunens overordnede planlægning af friluftsliv

Laks

Arnborg Hedegård (stort billede) og Mountainbike-rute (lille billede)

Det gør vi

Herning Kommune rummer storslået natur og markante landskaber.

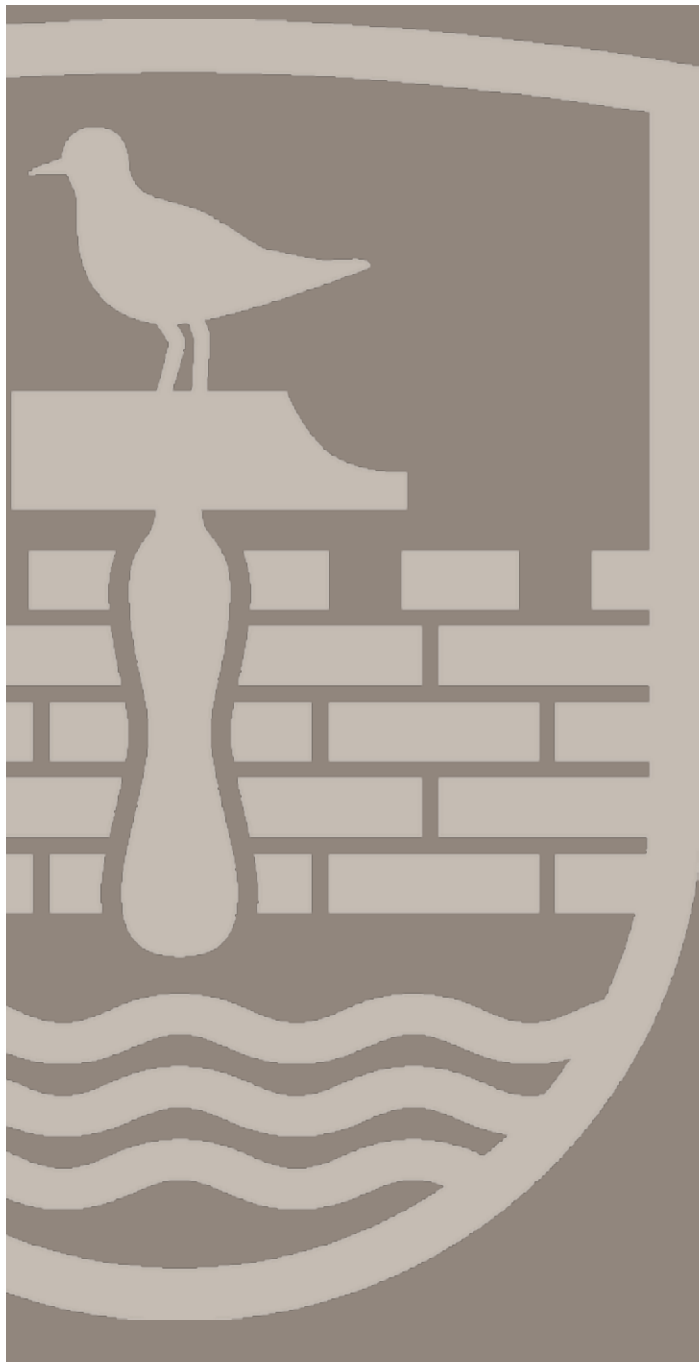
Kommunen lægger vægt på, at kendskabet til naturen øges, så borgerne bliver interesserede i naturen og dens historie og derfor ønsker at passe på den. Omdrejningspunktet i formidlingen er hjemmesiden www.herning.dk, hvor intentionen er et webbaseret friluftskort, der løbende holdes opdateret.

I formidlingen lægges der vægt på lokal forankring. Kommunen prioriter formidling på højt plan i samarbejde med andre interessenter højt. Dette kan f.eks. være som private lodsejere, lokale borgerforeninger og andre organisationer.

Naturen og landskabet rummer store muligheder i forhold til borgernes fysiske og psykiske sundhed. Borgernes øjne skal bare åbnes for de mange tilbud, der gratis kan benyttes i form af vandre- og cykelruter, motions- og fitnessrækker m.m. Derfor er formidling hele tiden i centrum.

- Tilgængeligheden til naturen forbedres
- Information og vejledning om kommunens naturarealer via hjemmeside, foldere og skiltning udbygges løbende

Adgang til naturen

Offentligheden har adgang til naturarealer og skove. Adgangen reguleres bl.a. af naturbeskyttelseslovens bestemmelser. Dette gælder for alle offentligt ejede arealer og i vid udstrækning for de privatejede arealer. Færdsel og ophold i naturen foregår altid på eget ansvar.

Det kan DU gøre

- Kontakt kommunens medarbejdere med din særlige viden om værdifulde arter og natursteder.
- Søg om tilskud til naturpleje via kommunens hjemmeside eller ved at kontakte kommunens medarbejdere.
- Indberet problematiske planter og dyr, de såkaldte invasive arter, via kommunens hjemmeside.

Yderligere information:

Teknik og Miljø

Natur og grønne områder
Rådhuset, Torvet
7400 Herning

telefon 96 28 28 28
teknik@herning.dk
www.herning.dk